

From: Lučka Böhm

Sent: Monday, October 5, 2020 4:07 PM

To: gp.mddsz@gov.si

Cc: Nikolaj.Petrisic@gov.si; ZSSS <zsss@sindikat-zsss.si>; katja.rihar-bajuk@gov.si

Subject: Poziv k dopolnitvi ZVZD-1 in k sprejemu Pravilnika o izdelavi listine Izjava o varnosti z oceno tveganja

Za: MDDSZ

Spoštovani!

V imenu Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) dajemo naslednji pobudi za dopolnitev predpisov na področju varnosti in zdravja pri delu:

1. V Zakonu o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1) se naj znova določi, da minister, pristojen za delo, izdaja pravni osebi ali samostojnemu podjetniku posamezniku, če izpolnjuje kadrovske, organizacijske, tehnične in druge pogoje, tudi dovoljenje za izdelavo strokovnih podlag za izjavo o varnosti ter dovoljenje za usposabljanje delavcev za varno delo.
2. Minister za delo naj na podlagi ZVZD-1 sprejme nov »Pravilnik o izdelavi izjave o varnosti z oceno tveganja«. Pravilnik naj določi obvezne sestavine ocene tveganja in osnovno metodologijo izdelave. Takšna obvezna sestavina bi na primer morala biti obdobjna preiskava škodljivosti v delovnem okolju za tiste snovi in/ali procese pri delodajalcu, za katere je določena mejna vrednost izpostavljenosti ter določitev vsebine obdobjnih preventivnih zdravstvenih pregledov, ki bodo ciljani glede na škodljivosti teh snovi in/ali procesov za zdravje delavcev. Namen pravilnika naj bo izboljšanje kakovosti ocenjevanja tveganja, doseganje strateških ciljev na področju varnosti in zdravja pri delu, enoten metodološki pristop ter učinkovitejši inšpekcijski nadzor vsebine ocen tveganja.

Prosimo za pisni odgovor na naš poziv!

UTEMELJITEV:

Ad 1) Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD), ki je veljal od 2000 do 2011, je določal, da minister, pristojen za delo, izdaja pravni osebi ali samostojnemu podjetniku posamezniku, če izpolnjuje kadrovske, organizacijske, tehnične in druge pogoje, štiri dovoljenja za opravljanje naslednjih strokovnih nalog: (1) opravljanje periodičnih preiskav kemijskih, fizikalnih in bioloških škodljivosti v delovnem okolju; (2) opravljanje periodičnih pregledov in preizkusov delovne opreme; (3) izdelovanje strokovnih podlag za izjavo o varnosti; (4) pripravljanje in izvajanje usposabljanja delavcev za varno delo. ZVZD-1, ki velja od novembra 2011 dalje, določa zgolj še dve dovoljenji: za obdobjne preiskave škodljivosti v delovnem okolju ter za obdobjne preglede in preizkuse delovne opreme. Ker Inšpektorat RS za delo v svojih letnih poročilih ugotavlja, da je v nadzoru odkritih največ kršitev obveznosti strokovnih delavcev za varnost ravno na področju izdelave strokovnih podlag za izjavo o varnosti in pri usposabljanju delavcev za varno delo, je potrebno s sistemom dovoljenj znova zagotoviti boljše izvajanje ZVZD-1 na tem področju.

Ad 2) Od leta 2000 dalje je v skladu z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD), ki je veljal od 1999 do novembra 2011, moral vsak slovenski delodajalec ne glede na dejavnost in število zaposlenih imeti listino »izjava o varnosti z oceno tveganja«. Osnovne smernice za pripravo ocene tveganja so bile določene v Pravilniku o načinu izdelave izjave o varnosti z ocenjevanjem tveganja (Uradni list RS, št. 30/2000). Tudi v skladu s 17. členom ZVZD-1, ki velja od novembra 2011 dalje, mora vsak delodajalec po izvedenem ocenjevanju tveganja za varnost in zdravje pri delu izdelati in sprejeti izjavo o varnosti z oceno tveganja v pisni obliki, ki glede na vrsto in obseg dejavnosti vsebuje zlasti

načrt za izvedbo predpisanih zahtev in ukrepov, načrt in postopke za izvedbo ukrepov v primerih neposredne nevarnosti ter opredelitev obveznosti in odgovornosti odgovornih oseb delodajalca in delavcev za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu. Žal pa je v skladu s 83. členom ZVZD-1 prenehal veljati Pravilnik o načinu izdelave izjave o varnosti z ocenjevanjem tveganja. Ob sprejemu ZVZD-1 je bilo namreč ocenjeno, da ni več potreben in da naj vsak delodajalec tveganje oceni po metodi, ki mu ustreza. Zadoščalo naj bi, da mu je ZVZD-1 naložil polno odgovornost za varnost in zdravje pri delu svojih delavcev, zaradi česar naj bi tveganje ocenil realno. Praksa pri izvajanju ZVZD-1 pa je pokazala, da je bila napačna takratna ocena, da delodajalci ne potrebujejo več niti osnovnih smernic, kaj vse morajo vključiti v svoje ocene tveganja. Da delodajalci v resnici potrebujejo take smernice, dokazuje primer ocenjevanja tveganja zaradi kremenčevega prahu na delovnem mestu, predstavljen v študiji »Izpostavljenost delavcev kremenovemu prahu na delovnem mestu v Republiki Sloveniji« (v priponki), ki jo je leta 2020 po naročilu MDDSZ pripravila skupina raziskovalcev na Kliničnem inštitutu za medicino dela, prometa in športa (KIMPDŠ).

Slovenska mejna vrednost poklicne izpostavljenosti kremenovemu prahu (SiO_2) je bila vsaj od leta 2001 dalje določena v Pravilniku o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu (Uradni list RS, št. [100/2001](#), [39/2005](#), [53/2007](#), [102/2010](#), [43/2011](#) – ZVZD-1, [38/2015](#), [78/2018](#) in [78/2019](#)), od leta 2019 dalje pa v Pravilniku o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem (Uradni list RS, št. [101/2005](#), [43/2011](#) – ZVZD-1, [38/2015](#) in [79/2019](#)). Do 1. 6. 2019 je bila predpisana mejna vrednost $0,15 \text{ mg/m}^3$, do 1. 6. 2022 bo $0,1 \text{ mg/m}^3$ ter po tem datumu $0,05 \text{ mg/m}^3$. Silicijev dioksid se uporablja v gradbeništvu (pesek, gramoz in drobir), v proizvodnji glinenih in keramičnih izdelkov, v kalupih v livarnah, v proizvodnji stekla, v proizvodnji industrijskih mineralov (npr. bentonit, borat, kalcijev karbonat, diatomit, glinenec, kaolinitna in plastična glina, smukec ...), v proizvodnji malte, cementa in betona, v proizvodnji mineralne volne, SiO_2 vsebujejo še nekatere rude kovin ter naravni in umetni kamen. Kremenčevemu prahu je na delovnem mestu [po ocenah Evropskega sindikalnega inštituta \(ETUI\)](#) izpostavljen najmanj 26.000 slovenskih delavcev, po oceni KIMPDŠ pa jih je najverjetneje vsaj 40.000. KIMPDŠ v svoji študiji ugotavlja, da kremen v proizvodnji verjetno uporablja 29.545 slovenskih poslovnih subjektov. Med njimi je 2.131 delodajalcev, ki zaposlujejo več kot 10 delavcev. Bolezni, ki jih povzročata kremenčev prah so neozdravljive (silikoza, pljučni rak). Po IARC-ovi klasifikaciji karcinogenih snovi se namreč kremenčev prah oziroma silicijev dioksid (SiO_2) v kristalni obliki uvršča v prvo skupino in je za človeka dokazano rakotvoren. Po oceni ETUI kremenčev prah pri nas povzroča 1,7 % primerov pljučnega raka. Glede na podatke slovenskega Registra raka torej posledično letno umre 20 ljudi. Navajamo ocene, ker v Sloveniji ni zanesljive uradne statistike o pojavnosti poklicnih bolezni.

Ker je predpisana mejna vrednost poklicne izpostavljenosti kremenčevemu prahu, bi pričakovali, da bodo torej delodajalci, pri katerih so mu delavci na svojih delovnih mestih izpostavljeni, ocenili to tveganje. V svoji oceni tveganja naj bi načrtovali obdobje preiskave škodljivosti kremenčevega prahu v delovnem okolju ali zapašenost ustreza mejni vrednosti. Poleg drugih preventivnih ukrepov naj bi v oceni tveganja določili obdobje preventivne zdravstvene preglede, ciljane na nadzor poškodb zdravja zaradi kremenčevega prahu (na primer spremembe na pljučih delavcev). Študija KIMPDŠ pa, žal, za veliko večino delodajalcev, pri katerih je na delovnem mestu prisoten kremenčev prah, kaže da:

- kljub predpisani mejni vrednosti ni ozaveščena o snoveh, s katerimi upravljajo ter ne pozna škodljivosti snovi, s katerimi se njihovi delavci dnevno srečujejo pri delovnih opravilih,
- slabo pozna dejansko izpostavljenost delavcev oziroma intenziteto izpostavljenosti,
- nihče od izvajalcev medicine dela in strokovnih delavcev baje ni delodajalca opozoril na tveganje za nastanek poklicnih bolezni zaradi kremenčevega prahu,
- ne izvaja ekoloških meritev zapašenosti na delovnih mestih, ali presegajo predpisano mejno vrednost (meritev koncentracij alveolarne frakcije prahu),

- s ciljnimi obdobjnimi zdravstvenimi pregledi ne preverja, ali prihaja do okvar zdravja pri delavcih na teh delovnih mestih.

Postavlja se logično vprašanje, ali pomanjkljive ocene tveganja slovenskih delodajalcev sploh služijo predpisanemu namenu. Očitno je, da je potrebno s pravilnikom znova določiti vsebino ocene tveganja, kar bo olajšalo inšpekcijski nadzor, ali so ocene tveganja vsebinsko primerne.

S spoštovanjem!

Lučka Böhm, izvršna sekretarka ZSSS za varnost in zdravje pri delu
Katja Gorišek, svetovalka ZSSS za varnost in zdravje pri delu

www.zsss.si

<https://zssszaupnikvzd.si/>

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije